

FinanceEstonia tagasiside MKS ja RahaPTS muutmise seadusele

FinanceEstonia on Eesti finantssektori katusorganisatsioon, mille eesmärk on toetada Eesti finantssektori arengut, innovatsiooni ja finantsteenuste eksporti. Seisame selle eest, et Eestisse tekiks uusi finantsvaldkonna ettevõtteid, loodaks uusi kõrge lisandväärtusega töökohti ning kohalik kapitaliturg pakuks Eesti ettevõtetele täiendavaid finantseerimisvõimalusi. Esindame oma töös ja tegemistes enam kui 90 finantssektoris tegutsevat ettevõtet.

Täname võimaluse eest anda tagasisidet plaanitud seadusemuudatustele ja seletuskirjale. Eelnõu eesmärkidest lähtudes soovime juhtida tähelepanu vajadusele eelnõu ja seletuskirja parandamiseks alljärgnevates küsimustes.

1. Teeme ettepaneku täiendada seletuskirja selliselt, et tuleks ühemõtteliselt välja seisukoht olemasolevate õiguslike puuduste ja seeläbi planeeritavate muudatuste põhistatuse osas.

Hetkel jääb selgusetuks, kas soovitakse õiguskantsleri 01.07.2025 seisukohtadele vastu vaielda või siiski nende alusel õigusaktides vajalikud muudatused teha. See muudab seletuskirja raskesti jälgitavaks. Kui on määratletud vajadus saavutada regulatiivses keskkonnas muutus, siis eelduslikult esinevad olemasolevas olukorras puudused. Kui need puudused erinevad sellest, millele juhtis õiguskantsler tähelepanu, siis tuleb need meie hinnangul selgelt välja tuua. Kui piirduakse vaid õiguskantsleri väljatoodud puuduste lahendamisega, siis tuleb ülesandepüstitus selliselt ka määratleda. Lisaks olukorra parandamisele on oluline eelnõu seletuskirjas ka analüüsida ja lahti selgitada, miks need puudused on tekkinud.

Hea õigusloome ja normitehnika reeglite¹ kohaselt on seletuskirja eesmärk põhjendada seaduse vastuvõtmise vajalikkust, eelnõu põhiseisukohti ja sellest tulenevaid

---

¹ Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/122052025008> (15.09.2025)

muudatusi ning anda ülevaade seaduse jõustumisega kaasnevatest mõjudest. Kahetsusväärset püütakse seletuskirjas esitada narratiiv selle kohta, kuidas kehtivat õigust, mis otsesõnu ei võimalda tutvuda pangakonto väljavõttega, tuleb siiski mõista kui sellist õigust võimaldavana. Ehk olulises osas keskendutakse seletuskirjas senise praktika nõ õigustamisele. Sellisel viisil seletuskirja kujundamise eesmärke võib vaid aimata. Kuid see ei saa meie hinnangul olla seletuskirja eesmärk ning ei ole ka kooskõlas hea õigusloome ja normitehnika eeskirjaga.

Seletuskirjas ei tohiks pisendada puudujääke juurdepääsu andmises pangakontole märkides, et muudatuse eesmärgiks on kodifitseerida selgemalt juba praegu eksisteeriv praktika, mitte laiendada RAB-i volitusi teabe hankimisel. Oluline on silmas pidada, et õiguskantsleri seisukoha punkti 35 kohaselt ei ole RAB-il pangakonto väljavõtte küsimiseks täitmisregistri kaudu seaduslikku alust. Seega, erinevalt seletuskirjas väidetust tuvastas meie arusaamise kohaselt õiguskantsler mitmeid puudusi täitmisregistri kasutamisega, mis olid niivõrd akuutsed, et tõstatada küsimus täitmisregistri infovahetuskanali kasutamise ilmsest vastuolust põhiseadusega. Õiguskantsler loetles ridamisi põhiõiguseid, mida riik pole õigusraamistiku puhul arvesse võtnud. Vastavalt näib muudatuse eesmärk olevat just RAB-i volituste laiendamine.

Lisaks, õiguskantsler juhtis oma seisukohas ühemõtteliselt tähelepanu sellele, et miski ei viita uuritud normide ettevalmistamise materjalides ega eelnõude seletuskirjades sellele, et Riigikogu oleks kunagi soovinud pangakontole juurdepääsu anda. Kui seadusandja soovib sellise õiguse anda, tuleb eelnõud ja seletuskirja vastavas osas oluliselt täiendada.

2. Teeme ettepaneku lähtuda õiguskantsleri seisukohtadest, milliseid muudatusi on kehtivasse õiguskorda vajalik teha.

Õiguskantsler juhtis oma seisukohas tähelepanu sellele, et registri kasutamise kontrollimine tuleb reguleerida viisil, mis võimaldab tuvastada päringute arvu ja sisulist põhjendatust. Kusjuures järelevalve peab olema võimalik ka väljaspool registrit kasutatavat asutust. Seetõttu ei piisa pangakontole juurdepääsu andmiseks registri kaudu või muul viisil vaid teabe nõudmise õiguslike aluste selgemaks ja täpsemaks muutmisest. Pigem tuleb selgelt piiritleda päringu tegijate pädevus ning lisada

seadusesse logikohustusega logide säilitustähtaeg ja regulaarne kasutusraport läbipaistvuse tagamiseks.

Registri pidamise põhimäärus ei lahenda küsimust kasutajate üle sisulise kontrolli teostamise õigusest, ulatusest ja teostajast. Hetkel planeeritud muudatustega ei ole kontrolli teostamise õigust, ulatust ja selle teostajat sisuliselt aga reguleeritud.

Vastavalt on sõltumatu järelevalve teostamine RAB-i üle endiselt äärmiselt piiratud. RAB-i päringute õiguspärasuse üle ei teosta järelevalvet registri vastutav töötleja, RahaPTS-i alusel on välistatud oma allasutuse ametikohustuste täitmise üle järelevalve teostamise võimalus isegi Rahandusministeeriumil. Ka Andmekaitse Inspektsiooni järelevalveline pädevus on piiratud üksnes RAB-i sisekordade vastavuse tuvastamisega, kuid selle üle, kas neid ka järgitakse, järelevalvet ei teostata. Võimude lahususele tuginevas demokraatlikus õigusriigis on täitevvõimu järelevalve alt välistamine aga mõeldamatu.

Sõltumatu kontrolli teostamise tegelik analüüs ja sisuline reguleerimine on, arvestades RAB-iga seonduvaid avalikkuseni jõudnud asjaolusid, kriitiliselt oluline. Õiguskantsler on avaldanud juba 17.04.2024 kontrolli kokkuvõtte sellest, kuidas RAB viib läbi tema järelevalve alla kuuluvate isikute suhtes loamenetlusi, sh on õiguskantsler tuvastanud hulgaliselt haldusmenetlusõiguslikke rikkumisi, mille esinemine peaks olema tänapäeva õigusriigis – seda enam finantsjärelevalvesektoris - juba eos välistatud. Ka kohtupraktikas on RAB-ile korduvalt ette heidetud seaduslikkuse põhimõtte rikkumist ning haldusaktide andmata jätmist, takistades selliselt menetlussubjekti kaebeõiguse teostamist jne. Eelnevat võimendab ka eelnõu seletuskirjas viidatud tõsiasi, et ligi 33 000 RAB-i poolt tehtud päringu tegeliku põhjendatuse üle sisulist järelevalvet teostatud ei ole ning avalikkuseni jõudnud info kohaselt keeldub RAB kaalutlusotsuse ajendil seda teavet ka andmesubjektidele väljastamast.

Õigusraamistik ja ka seletuskiri peaksid andma vastuse küsimusele, kuidas on tagatud sisuline kontroll päringute õiguspärasuse üle. Seda kindlust vajavad nii pangad, kelle suhtes kehtib kõrgendatud ootus pangasaladuse kaitsmiseks aga ka andmesubjektid ise ning ühiskond tervikuna, kelle õiglustunnet õiguskantsleri poolt välja toodud puudused tugevalt riivasid. Lisaks peab olema üheselt selge, et pankadel puudub võimalus ja ka kohustus niisugust kontrolli teostada, see peab olema tagatud muude vahenditega. Teeme ettepaneku ka antud küsimustes eelnõud ja seletuskirja täiendada. Leiame, et

üks oluline komponent päringute õiguspärasuse kontrollis oleks kõigi päringuid teostama õigustatud riigiasutuste liidestumine andmejälgijaga.

Kokkuvõttes oleme seisukohal, et kui Riigikogu kaalub RAB-ile täiendavate õiguste andmist seoses pangasaladuse riive tekkimisega, siis tuleb eelnevalt vältimatult hinnata, analüüsida ja maandada sellega seonduvaid riske, sh tuleb anda adekvaatne hinnang soovitava õigusmuudatusega kaasnevale eraelu puutumatuse põhiõiguse tegelikule riivele ning selle õigusriive maandamise mehhanismidele.

Õiguskantsler juhtis oma seisukohas tähelepanu sellele, et pangakontole võib juurdepääsu anda seadusega üksnes siis, kui see on eesmärgi silmas pidades proportsionaalne ning piirangu proportsionaalsust tuleb eraldi analüüsida iga normi juures. Analoogselt on näiteks PSD2 ja FiDA regulatsioonides selgelt piiritletud ajaline ja sisuline ulatus, milliseid andmeid saab pärida.

Samuti peaks normist nähtuma, millistel juhtudel peab inimene arvestama võimalusega, et riik saab juurdepääsu pangasaladusele (sealhulgas konto väljavõttele) tema teadmata. Niivõrd tõsise põhiõiguste riive puhul peab olema selge, kes ja mis eesmärgil põhiõigust piirab ja analüüsi käigus tuleb näidata, et saavutatav eesmärk on sedavõrd oluline, et kaalub piirangu intensiivsuse üles.

Paraku on seletuskirjas hetkel piirdutud proportsionaalsuse analüüsiga üksnes MTA päringute suhtes, kuid RAB-i päringute osas on proportsionaalsuse analüüs jäänud teostamata, mistõttu võib eelnõu põhiseadusepärasus sattuda kahtluse alla. Selles osas teeme ettepaneku eelnõud ja seletuskirja oluliselt täiendada (arvestades käesolevas arvamuses esitatud seisukohti). Juhime tähelepanu, et tegemist on ühiskonnas kõrgendatud tähelepanu all oleva teemaga, mistõttu on eriti oluline järgida nii õiguskantsleri soovitusi kui ka head õigusloome tava.

3. Proportsionaalsuse printsiibi olulisusest

Eelduslikult on RAB-il oma ülesannete täitmiseks vajalik teatud juhtudel pääseda ligi pangasaladusele. Kahetsusväärset ei ole aga eraldi iga normi juures analüüsitud, millega lubatakse juurdepääs pangasaladusele ning kas see on proportsionaalne. Sedastatud on küll, et RAB-il on oma erinevate ülesannete täitmiseks vaja juurdepääsu pangasaladusele, kuid puudu on analüüs, mh selle kohta, kuidas seda õigust võib teostada. Samuti on puudu analüüs, kas selle teostamine on võimalik vähem intensiivsel viisil. Näiteks, milliseid kontrole peab rakendama, milliseid kaitsemehhanisme peab

rakendama jne. Siinjuures tuleb arvestada, et kontode analüüsiga tegelevad ka krediidasutused, kes esitavad RAB-ile kahtlustusteateid, mille alusel RAB oma tööd teeb ning uurimisasutused, kes viivad läbi kriminaalmenetlust, kellele RAB vastava menetluse alustamiseks teate esitab.

Eksitav on meie hinnangul seletuskirjas esitatud seisukoht, et täitmisregister on üksnes võimalik paralleelne kanal, mille kaudu RAB-il on õigus saada seaduses nimetatud ulatuses andmeid ning eeltoodu ei piira kuidagi RAB-i õigusi RahaPTS § 58 lg 1 alusel täiendava teabe saamiseks, mida RAB oma seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks vajab. Õiguskantsler on meie hinnangul ühemõtteliselt öelnud, et RahaPTS § 58 lg 11, § 81 lõige 1 ja KAS § 88 lg 42 ning lg 5 p 31 ei anna ka koostoimes RAB-ile õigust pangakonto väljavõtet saada. Kui Riigikogu leiab, et RAB-il peab selline õigus olema, peab see meie hinnangul olema seaduses selgelt kirjas. Hetkel sellised sätted õigusaktides puuduvad. Väited selle kohta, et selline õigus on juba täna olemas, on meie hinnangul eksitav.

RAB kui nõuandva asutus on võrdlemisi uus kontseptsioon, millele ei ole eelnenud ühiskondlikku arutelu ja seetõttu jääb selgusetuks, kas eesmärgiks on luua uus jälitusametkond või luureasutus. Lisaks ebaselgusele ei ole meie hinnangul selline lähenemine põhjendatud.

Õigusliku raamistiku kohaselt RAB uurimisasutusena ei tegutse ja kogu RAB-i läbi viidav uurimine tipneb parimal juhul kuriteoteate esitamisega uurimisasutuse pädevustega asutusele. Finantsinspektsiooni juhi hinnangul on tänaseks päevaks rahapesu riskid aga Eestis või Baltikumis tervikuna ikkagi üsna minimaalsed.² Seda kinnitab ka RAB-i statistika. Nimelt, RAB-i aastaraamatu kohaselt RAB-ilt saadud informatsioon toetas või oli aluseks 2024. aastal 10 korral kriminaalmenetluse alustamiseks. Eelnevat tuleb samuti arvestada proportsionaalsuse hindamisel.

Võimalik, et just põhjaliku proportsionaalsuse analüüsi puudumise tõttu on jäänud tähelepanuta oluline probleem RAB-ile õiguste andmisel. Eelnõu § 1 punktiga 2 (RahaPTS § 51 täiendamine) sätestatakse, et RAB-i teostatud päringutest ei ole lubatud andmesubjekte teavitada. Keeld sätestatakse ka § 54 lõike 1 punktides 9 (s.o

---

² Kessler: regulatsioonid finantssektoris on vajalikud, kuid neid on liiga palju. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.err.ee/1609797663/kessler-regulatsioonid-finantssektoris-on-vajalikud-kuid-neid-on-liiga-palju> (15.09.2025)

rahvusvahelise sanktsiooni seaduse alusel tegutsemine, mh seal sätestatud väärtegude menetlemine) ning 10 (RahaPTS sätestatud väärtegude menetlemine). Seletuskirjas on välja toodud, et sellega soovitakse tagada ligipääsu menetluses osalevate isikute pangakonto andmetele väärteomenetluse tõendamiseseme asjaolude väljaselgitamiseks. See on aga vastuolus väärteomenetluse seadustikuga³, mille § 32 keelab väärteomenetluses tõendite kogumise jälitustoimingute abil. Jälitustoimingu mõiste avab kriminaalmenetluse seadustiku § 126¹ lg 1 ning selleks on igasugune isikuandmete töötlemine seaduses sätestatud ülesande täitmiseks eesmärgiga varjata andmete töötlemise fakti ja sisu andmesubjekti eest.

Väärteomenetluse seadustiku (VTMS) § 19 sätestab menetlusaluse isiku õigused ja kohustused. Näiteks on väärteomenetluse alusel isikul õigus teada, millist väärteoasja tema suhtes menetletakse, teada menetlustoimingu eesmärki jms. Seletuskirja tuleks meie hinnangul täiendada selgitusega, kuidas suhestub RAB-i poolne väärtegude menetlemine nimetatud sättega ning kuidas on seadusandja hinnangul õigustatud ja proportsionaalne, et RAB-i poolt väärtegude menetlemise korral ei saa menetlusalune isik menetlustoiminguist teada..

Ka see võib osutada jälitustegevusele, kui päringuid teostatakse nii, et sama isiku kohta nõutakse lühikese aja vältel korduvalt sisuliselt sama infot. Kuivõrd selliselt kogutakse ulatuslik ja täpne ülevaade isiku finantstehingutest, on vaja lahendada küsimus sellise andmetöötlemise õiguspärasusest. Oluline on teadvustada, et pangakonto väljavõtte pole suvaline täiendav info, vaid detailne ülevaade isiku tegevustest, sh viibimiskohast kellaajalise täpsusega. Varjatult pangakonto väljavõtete reaajas pärimine ja analüüs võivad seega sisuliselt osutada jälitustoiminguks. Sellisel viisil kogutud tõendite kasutamine väärteomenetluse eesmärkidel ei ole põhjendatud ega ka kooskõlas kehtiva õigusraamistikuga.

Demokraatlikus õigusriigis tuleb erinevaid õiguseid ja väärtuseid kaaluda, mistõttu tuleb eraldi ja täpselt põhjendada, mis tingib vajaduse absoluutse keelu järele isikut tema kohta tehtud päringutest teavitada. Rõhutame, et väärteomenetluse läbiviimine ja haldusjärelvalve teostamine laiemalt ei ole rahapesu andmebüroode rahvusvaheliste standardite kohane või EL-i õigusest pärinev ülesanne, vaid siseriiklik otsus.

---

³ Väärteomenetluse seadustik. Arvutivõrgus kättesaadav <https://www.riigiteataja.ee/akt/105072025019> (15.09.2025)

4. Teeme ettepaneku täpsustada regulatsiooni andmesubjekti õiguse osas saada teada, et riik on tema andmeid töödelnud.

On mõisteta, et teatud juhtudel ning piiratud aja jooksul on uurimise huvides vajalik uurimise fakti saladuses hoidmine. See ei saa aga tähendada seda, et andmesubjektil pole kunagi õigus teada saada, et riik on tema andmeid töödelnud. Selline lähenemine pole kooskõlas ka andmekaitse nõuetega.

Isikuandmete kaitse põhimõtete tagamise seisukohalt on oluline, et kõigi päringuid tegema õigustatud riigiasutuste puhul oleks reguleeritud ja tagatud võimekus andmete kustutamiseks vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatule.

Eelnõust jääb arusaamatuks, miks kriminaalmenetluses on kohustus teavitada isikuid nende suhtes teostatud jälitustoimingutest, kuid mitte RAB-i läbi viidavas haldusmenetluses. Sisuliselt on isiku õigused haldusmenetluses selliselt põhjendamatult halvemini kaitstud võrreldes kriminaalmenetlusega, kuid mõlemal juhul võib järgneda võrreldav karistus. Eksitav on seejuures viitamine FATF-i suunistele, mille eesmärk on tagada tipping-off olukorra vältimine. See on asjakohane üksnes teatud juhtudel ning piiratud aja jooksul.

Nagu seletuskirjas on välja toodud, on RAB-i ülesannete ja pädevuste loetelu tunduvalt laiem kui FATF-i suunistes ja rahvusvahelistes standardites nimetatud kahtlase tehingute teatiste ja muu informatsiooni kogumine ja vastuvõtmine. Seetõttu on väga oluline eristada, millised funktsioonid on kaitstud FATF-i standarditest tulenevate autonoomsuse ja teate saladuse privileegidega ja milliseid funktsioone teostab RAB siseriiklike valikute põhjal ning kus tuleb seega arvestada siseriiklike reeglite ja õigusaktide nõuetega.

Eelnõuga püütakse jätta mulje, et automaatne teabevahetus toimub eelkõige pankade huvides. Oleme seisukohal, et nii see ei ole, vaid tegelikkuses vajab vastavat teavet oma ülesannete täitmiseks hoopis riik. Samuti on erinevad riigiasutused huvitatud just automaatsest teabevahetusest. Vastasel korral puuduks mh vajadus seadust muuta. Seda enam, et tegelikkuses on eelnõu koostaja hinnangul äärmiselt oluline taastada võimalus RAB-il andmete kogumiseks täitmisregistri vahendusel.

Vastavalt on eksitav ning hea õigusloome ja normitehnika reeglitega vastuolus seletuskirjas tsiteerida kirjavahetust, mille ainus eesmärk paistab olevat osutamine

sellele, et automaatne teabevahetus on peamiselt pankade huvides. Pangad on kahtlemata huvitatud sellest, et riigi ees kohustuste täitmisega kaasnev halduskoormus oleks mõistlik. Samal ajal on riigil õigusloome monopol ning ühtlasi ka vastutus selle eest, et kõik seadused on kooskõlas põhiseadusega. Ühtlasi tähendab see, et riigil lasub vastutus ka selle eest, et viis, kuidas riik pangakontole juurde pääseb, on õiguspärane ning juurdepääsu teostamise üle tehakse tõhusat kontrolli.

5. Teeme ettepaneku muuta regulatsiooni, mis puudutab ligipääsu pangakonto väljavõttele.

Seletuskirjas selgitatakse RAB-i rolli, kuid selleks puudub igasugune vajadus. Seda pole kahtluse alla seatud. Seaduse muutmise vajadus on tingitud õiguskantsleri osutatud hoopis teist laadi probleemidest tulenevalt. Üheks neist on õigusliku aluse puudumine pääseda ligi pangakonto väljavõttele.

Kas ja mis infole juurdepääsu on vaja, on valikute küsimus. Rahapesu tõkestamise direktiiv näiteks ei näe ette, et RAB-il peab tingimata olema juurdepääs konto väljavõttele. Seda ka automatiseeritud keskmehhanismi kaudu. Seega on ilmne, et ka EL-i seadusandja hinnangul saavad liikmesriikide rahapesu andmehürood oma ülesandeid põhimõtteliselt täita ka juurdepääsuta konto väljavõttele. Eksitav on samas mulje jätmine, et RAB-il on juurdepääs vaid teadmisele, et isikul on pangakonto. RAB-ile on juba täna võimaldatud oluliselt ulatuslikum juurdepääs pangasaladusele.

Korrigeerimist vajavad ka viited rahvusvahelisele kohalduvale õigusele, alustades seletuskirjas väljendatud märkest (punkt 1.3.), et eelnõu ei ole seotud EL-i õiguse rakendamisega. Eelnõu on AMLD5 artikli 32a lõikes 4 ettenähtud liikmesriigi õiguse kasutamine (laiendada direktiivis loetletud automatiseeritud keskmehhanismi kaudu kättesaadava informatsiooni nõudmist). Siiani ei ole seda õigust Eesti kasutanud, mistõttu on tegemist EL-i õiguse rakendamise olukorraga.

Lisaks väärub märkimist ka asjaolu, et finantstehingute andmete ligipääsu õiguslikud alused on sätestatud tegelikult alles järgmises rahapesu tõkestamise direktiivis. Täpsustada tuleb, kas antud direktiiviga soovitakse juba üle võtma asuda järgmist osa EL-i AML-i paketist (AMLD6).

Kuid ka AMLD6 kohaselt tuleb tagada üksnes RAB-i õigus anda kohustatud isikule juhis tehingute jälgimiseks piiratud ajavahemiku jooksul, mitte õigus ise vahetult finantstehinguid jälgida. Finantsteave rahaülekannete kohta, millele liikmesriikide

rahapesu andmebüroodele ligipääs tulevikus tagada tuleb, saab direktiivi kohaselt pärineda kohustatud isikutelt. Lisaks on EL-i õiguses lisanduva täiendava riive tasakaalustamiseks ka ette nähtud RAB-i juurde põhiõiguste ametniku rolli loomise kohustus. Asjaolu, et õigus pääseda ligi konto väljavõttele antakse alles järgmise direktiiviga kinnitab ühemõtteliselt, et seda õigust praegu kehtiv direktiiv ette ei näe. Samuti, et sellise õiguse eeltingimuseks on tõhusate kaitsemeetmete olemasolu.

Eksitav on ka viide järgmise rahapesu tõkestamise direktiivi artiklile 21 kui alusele, millega soovitakse RAB-ile anda võimalikult ulatuslik juurdepääs. See säte ei näe ette juurepääsu võimaldamist konto väljavõttele. Ka selgitab see säte, et juhul kui loetletud infole, mis ei sisalda konto väljavõtet, pole otsest juurdepääsu, tuleb info esitada põhjendamatult viivitusega. Nagu eelnevalt öeldud, tuleb arvestada järgmise rahapesu tõkestamise direktiiviga loodava kaitsemehhanismiga ehk kohustusega luua RAB-i juurde põhiõiguste ametniku roll. Põhjendamatult on kontekstist välja rebituna tulevikus kehtima hakkavaid norme tõlgendada ja kohaldada täna kehtivas õigusruumis ning teha seda osaliselt.

Eksitav on viide rahapesu tõkestamise direktiivi selgituspunktile 20 kui alusele, mis võimaldab juurepääsu konto väljavõttele. Võimalik, et viide on tehtud valele selgituspunktile, kuid küsimus pole selles, kas teabevahetus võib olla automaatne ning toimuda keskregistri kaudu. Õiguskantsler osutas sellele, et RAB-il ei ole pangakonto väljavõtte küsimiseks registri kaudu kehtiva õiguse kohaselt seaduslikku alust.

Eksitav on viide Varssavi konventsioonile kui alusele, mis sätestab kohustuse pääseda ligi konto väljavõttele. Antud konventsioon puudutab kriminaalmenetluses teabe vahetamist. Seetõttu on konventsiooni kohaselt pangasaladusega kaetud info saamise õigus kohtutel ja muudel sarnastel uurimisasutustel. Konventsioon ise aga ei loo RAB-ile mingeid õiguseid. Kui eesmärk on integreerida konventsioonis sätestatu siseriiklikku õigusesse, siis tuleb seda nõuetekohaselt teha. Õiguskantsler on osutanud sellele, et hetkel pole seda tehtud.

Eksitav on seletuskirja väide, et praegusel hetkel ei täida Eesti rahvusvahelistes lepingutes sätestatud kohustusi. Kui see tegelikult siiski nii on, on see äärmiselt kahetsusväärne ning olukord vajab lahendust, kuid tõhusa ja liigse viivitusega teabevahetuse saab tagada mitmel moel. Teavet saavad koguda nt selleks õigustatud uurimisasutused. Automaatne teabevahetus on kõigest üks teabe kogumiseks viis. Küll aga ei saa kiirus iseenesest õigustada põhiõiguste rikkumist. Finantsinspektsiooni juht

on ühemõtteliselt toonud välja, et ennekõike tuleb mõelda vabadustele, seejärel riskidele ning siis masinatele ja muule, mis on mõeldud mingeid probleeme lahendada.⁴

Eksitav on meie hinnangul ka seletuskirja kokkuvõttes esitatud seisukoht, et kehtiv õigus annab RAB-ile õiguse oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks nõuda pangakonto väljavõtet. Oleme seisukohal, et kui selline õigus eksisteeriks, siis puuduks vajadus seaduse täiendamiseks.

Sellise õiguse puudumisele on osundanud õiguskantsler, justiits- ja digiminister, Rahandusministeerium, erinevad poliitikud, tunnustatud juristid, Finantsinspektsioon. Sellist õigust ei näe ette rahapesu tõkestamise direktiiv, mille Eesti võttis üle, andmata samas RAB-ile õigust nõuda pangakonto väljavõtet.

6. Muud tähelepanekud

RahaPTS § 54 lg 1 p 4 muudatused hõlmavad ka RAB-i poolse järelevalve teostamist. RahaPTS § 17 lg 5 kohaselt hõlmab RAB-i järelevalve ka kontaktisiku sobivuse hindamist. Seega võib muudetud sättest järeldada, et RAB-il on õigus saada pangasaladust, sealhulgas pangakonto väljavõtteid ka kontaktisiku sobivuse hindamise eesmärgil. Viimane ei ole meie hinnangul aga kindlasti proportsionaalne viis kontaktisiku sobivuse hindamiseks.

RahaPTS § 58 lg 2 reguleerib ettekirjutuse adressaadi kohustusi ettekirjutuse täitmisel. Lisanduv lause nimetab RABi ülesandeid. Siinkohal jääb mulje, nagu ettekirjutuse adressaat oleks kohustatud kontrollima, kas andmeid küsitakse vastavate ülesannete täitmiseks või mitte. Palume vähemalt seletuskirjas selgitada, et see ei ole nii. Ettekirjutuse adressaadil ei ole võimalik seda kontrolli teostada.

Kokkuvõttes teeme ettepaneku täiendada seletuskirja sisulise proportsionaalsuse analüüsiga ning säilitada üksnes see osa seletuskirjast, mis vastab hea õigusloome ja normitehnika eeskirjale ega ole eksitav. Eelnõu regulatsiooni osas palume samuti teha korrekture vastavalt ülaltoodud ettepanekutele.

---

⁴ Kessler: regulatsioonid finantssektoris on vajalikud, kuid neid on liiga palju. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.err.ee/1609797663/kessler-regulatsioonid-finantssektoris-on-vajalikud-kuid-neid-on-liiga-palju> (15.09.2025)

Lugupidamisega

Kaarel Ots
FinanceEstonia juhatuse esimees

Martin Länts
FinanceEstonia krediidiandjate- ja vahendajate töögrupi juht

Anu Mürsepp
FinanceEstonia tegevjuht